

TRÍCH YẾU LUẬN ÁN

A, Tóm tắt mở đầu:

Tên tác giả: **Ngô Thị Minh**

Tên luận án: "**Một số phương tiện biểu hiện ý nghĩa tình thái trong câu ghép tiếng Việt**"

Ngành khoa học của luận án: Lý luận ngôn ngữ

Mã số: 5.04.08

Tên cơ sở đào tạo: Khoa Ngôn ngữ học

Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn

Đại học Quốc gia Hà Nội

B, Nội dung bản trích yếu:

1. Mục đích và đối tượng nghiên cứu của luận án:

Nghiên cứu đề tài này với mục đích hệ thống các phương tiện biểu hiện ý nghĩa tình thái trong tiếng Việt, đặc biệt là trong các phát ngôn có cấu trúc câu ghép. Việc khẳng định vai trò của một số cặp tác tử tình thái trong câu ghép còn có ý nghĩa lớn lao trong việc sử dụng ngôn ngữ, đặc biệt là đối với việc dạy và học tiếng Việt trong nhà trường.

2. Đối tượng đề tài:

Luận án khảo sát, biện luận một số cặp tác tử trong câu ghép tiếng Việt. Đó là các cặp tác tử tình thái như: **Nếu - thì, Giá - thì, Không những - mà còn, Thà - còn hơn...** Những cặp tác tử này tham gia trực tiếp vào nội bộ cấu trúc câu ghép, không chỉ có vai trò liên kết mà còn là phương tiện thể hiện thái độ đánh giá của người nói.

3. Phương pháp nghiên cứu:

3.1 Phương pháp quy nạp: Đây là phương pháp chủ yếu của luận án. Chúng tôi khảo sát từ các phát ngôn cụ thể với sự hiện diện của các cặp tác tử, sau đó mới khái quát những vấn đề có tính lý luận.

3.2 Đề tài còn vận dụng một số thao tác thay thế, cải biến các cặp tác tử trong những ngữ cảnh cụ thể, những phát ngôn cụ thể.

3.2 Một số phương pháp ngữ dụng học như phương pháp phân tích phát ngôn không thoát ly khỏi ngữ cảnh, vai trò của người nói, người nghe và các loại nghĩa tiền giả định, nghĩa hàm ẩn.

4. Các kết quả chính và kết luận:

4.1 Luận án nghiên cứu một số phương tiện tải nghĩa tình thái có tính đặc thù trong câu ghép tiếng Việt. Một số cặp tác tử tình thái có vai trò hình thành các đặc điểm ngữ nghĩa - ngữ dụng của phát ngôn có cấu trúc câu ghép. Trong thực tế, các tác tử này kết hợp với khung nghĩa mệnh đề của phát ngôn tạo nên hiệu lực giao tiếp có hiệu quả cao.

4.2 Luận án khảo sát được 26 cặp tác tử tình thái với 40 biến thể khác nhau trong cấu trúc câu ghép tiếng Việt.

4.3 Về mặt lý luận, đề tài này khẳng định tính tình thái trong phát ngôn có dạng câu ghép tiếng Việt. Nghiên cứu nội dung ý nghĩa tình thái và các phương tiện biểu hiện, cần tiếp cận các phát ngôn từ góc độ người nói, tức chủ thể tình thái trong hoạt động giao tiếp.

4.4 Về thực tiễn, những kết quả khảo sát thực địa của luận án được ứng dụng vào việc giảng dạy tiếng Việt theo yêu cầu đổi mới hiện nay.

Hà Nội, ngày 01 tháng 7 năm 2001

Chữ ký người hướng dẫn:

PGS.TS Hoàng Trọng Phiến

Chữ ký của NCS:

Ngô Thị Minh

Trưởng Khoa và NCS xác nhận
R. Hiệu trưởng
Trưởng phòng Đại học

PGS.TS. Phạm Gia Lâm